

*КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТУ ФІЛОЛОГІЇ*

*Затверджено рішенням
Вченої ради Інституту філології*

*Протокол № ___ від _____ 2013 р.
Голова Вченої Ради
проф. Семенюк Г.Ф.*

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури

зі спеціальності 10.02.13 – мови народів Азії, Африки, аборигенів Америки та Австралії

(арабська мова)

Упорядник: асист. Сівков І. В.

Київ – 2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

До вступників до аспірантури висуваються вимоги компетентності у питаннях загального та арабського мовознавства. Вступник також має орієнтуватися у питаннях, передбачених нормативними курсами "Лексикологія", "Теорграматика", "Функціональна стилістика", "Теорія та практика перекладу". Планується перевірка навичок читання арабського газетно-публіцистичного, наукового або офіційно-ділового тексту та здійснення його лексико-граматичної та стилістичної інтерпретації, а також арабсько-українського перекладу газетно-публіцистичного, наукового або офіційно-ділового тексту.

Форма проведення іспиту – комбінована.

Джерелами інформації є підручники з арабського мовознавства, наукові статті та монографії, написані українською, російською, англійською, арабською та іншими мовами.

Виклад матеріалу здійснюється українською.

Екзаменаційний білет складається з таких завдань:

I. Теоретичні питання з мовознавчої тематики (не менше трьох).

II. Читання, письмовий переклад, лексико-граматична та стилістична інтерпретація уривку з оригінального газетно-публіцистичного, наукового або офіційно-ділового арабомовного тексту (обсяг близько 700 друкованих знаків).

ЗМІСТ

I. *Історія мови*

II. *Фонетика*

III. *Лексикологія*

IV. *Граматика*

V. *Функціональна стилістика*

VI. *Теорія та практика перекладу*

I. Історія мови

1. Афразійська мовна сім'я. Генетична класифікація афразійських мов.
2. Семітські мови. Класифікація та типологія семітських мов. Арабська мова як представник семітської мовної групи.
3. Аравійські мови та їхня класифікація.
4. Арабська мова епіграфічних пам'яток.
5. Періодизація історії арабської мови. Виникнення арабської літературної мови. Становлення сучасної арабської літературної мови.
6. Коран - перша літературна пам'ятка арабською мовою.
7. Походження арабського письма.
8. Літературна та усно-розмовна форми арабської мови.
9. Арабські розмовні діалекти. Типологічні особливості. Класифікація.
10. Арабські діалектологічні дослідження.
11. Фонетичні, лексичні та граматичні зміни в арабській мові, що відбулися протягом її історичного розвитку.
12. Традиційні арабські граматичні школи: концепції та представники.
13. Напрямки досліджень класичних та сучасних арабських мовознавців.
14. Вітчизняна арабістика. Арабістика на Заході.

Література

1. *Белкин В.М.* Арабская лексикология. - М., 1975.
2. *Белкин В.М.* Формирование словарного состава современного арабского литературного языка: Авт. дис. ... д-ра филол. наук. – М., 1980.
3. *Белова А.Г.* Арабский язык в доисламский и раннеисламский периоды. Опыт функциональной реконструкции // Функциональная стратификация языков / Отв. ред. М.М.Гухман. - М., 1985. - 140-169.
4. *Белова А.Г.* Очерки по истории арабского языка. - М., 1999.
5. *Гордлевский В. А.* К вопросу о влиянии турецкого языка на арабский (Лексический материал) // Избранные сочинения. М., 1961. – Т. II. – 138-154.
6. *Гранде Б. М.* Введение в сравнительное изучение семитских языков. - М., 1998.
7. *Гранде Б. М.* Курс арабской грамматики в сравнительно-историческом освещении. - М., 1998.
8. *Ионченко В.Н.* Морфонологическая характеристика арабского диалектного языка Сирии: Авт. дис. ... канд. филол. наук. - М., 1979.
9. *Крымский А.Е.* Семитские языки и народы. Лекционные обработки (по Т.Нельдеке) и лекции А.Крымского // Труды по востоковедению, издаваемые Лазаревским Институтом восточных языков. – Вып.V, ч.2. – М., 1905.
10. *Крымский А.Е.* Семитские языки и народы.- М., 1909-1912.
11. *Кямилев С.Х.* Марокканский диалект арабского языка. - М., 1968.
12. *Лебедев В.В.* Поздний среднеарабский язык (XIII-XVIII вв.). - М., 1977.
13. *Майзель С.С.* Пути развития корневого фонда семитских языков. - М., 1983.
14. *Милитарев А.Ю.* Варьирование согласных в семитском корне. - Авт. дис. ... канд. филол. наук. - М., 1973.
15. *Рыбалкин В.С.* Арабская лингвистическая традиция: истоки,

творцы, концепции.- К., 2000.

16. *Рыбалкин В.С.* Классическое арабское языкознание. – К., 2003.

17. *Старинин В. П.* Структура семитского слова. Прерывистые морфемы. – М., 1963.

18. *Цоцхадзе Л. В.* Аффиксальная деривация имен в современных семитских языках: (на материале араб. лит. и евр. яз.). – Тбилиси, 1987.

19. *Шагаль В.Э.* Арабизация культуры в Алжире // Народы Азии и Африки. - М., 1981. - № 3: 94-98.

20. *Шагаль В.Э.* Языковая политика в Тунисе // Народы Азии и Африки. - М., 1982. - № 3: 110-115.

21. *Шагаль В. Э.* Языковой аспект национальных процессов в арабских странах. – М., 1987.

22. *Шарбатов Г.Ш.* Современный арабский язык.- М., 1961.

23. *Шарбатов Г.Ш.* Проблема соотношения арабского литературного языка и современных арабских диалектов // Семитские языки. – 2-е изд., испр. и доп.- М., 1965. – Вып.2, ч.1: 55-56.

24. *Шарбатов Г.Ш.* Общеарабский стандартный литературный язык и территориальное варьирование его как важный социолингвистический фактор // Социолингвистические проблемы развивающихся стран. – М., 1975. - 202-208.

25. *Шарбатов Г.Ш.* Арабский литературный язык и современные диалекты Аравии // Саудовская Аравия: Справочник. - М., 1980. - 37-43.

26. *Шарбатов Г.Ш.* Арабский литературный язык, современные арабские диалекты и региональные обиходно-разговорные языки // Языки Азии и Африки. Т.4. Афразийские языки. Семитские языки.- М., 1991. - 250-330.

27. *De Lacy O'Leary.* Comparative grammar of the Semitic languages. - London, 1923.

28. *Lipinski E.* Semitic languages. Outline of a comparative grammar. - Leuven, 1997.

29. *Moscatti. S.* An Introduction to the comparative grammar of the Semitic languages. Phonology and morphology. - Wiesbaden, 1980.

II. Фонологія

1. Фонетика як наукова дисципліна. Предмет фонетики. Фонетика і фонологія. Загальна фонетика. Історична (діахронічна) й описова (синхронічна) фонетика. Експериментальна фонетика.
2. Мовна варіативність. Проблеми нормування вимови.
3. Поняття орфоепічної норми. Літературна вимова арабської мови.
4. Регіональні фонетичні особливості.
5. Фонемний склад сучасної арабської мови.
6. Визначення фонем. Звукова характеристика сучасної арабської мови.
7. Артикуляційна класифікація звуків. Голосні та приголосні звуки.
8. Наголос.
9. Поняття графеми. Особливості та історія розвитку арабської графіки.
10. Лігатура.
11. Графічне вираження коротких та довгих приголосних.
12. Правописання гамзи. Варіанти написання літер в арабській мові в залежності від їх положення.
13. Літери з діакритичними позначками.
14. Системи транскрипції, які вживаються для сучасної арабської літературної мови.
15. Інтонія арабської літературної мови. Визначення інтонації. Темп мовлення. Інтонія різних типів речення в арабській літературній мові та діалектах.

Література

1. *Ахвледиани В. Г.* Фонетический трактат Авиценны. - Тбилиси, 1966.
2. *Карпенко Ю.О.* Вступ до мовознавства: Підручник. 2-ге видання. - Одеса, 1991.
3. *Кенесбаева С. С.* Спектральный анализ гуттуральных согласных арабского литературного языка. -А. -А., 1982.
4. *Кочерган М. П.* Загальне мовознавство: Підручник [для студентів філол. спец. вищ. закладів освіти]. -К., 1999.
5. Очерки по фонологии восточных язмков. Сб.статей / Отв.ред. Т.Я. Елизаренкова. -М., 1975.
6. *Реформатский А.А.* Из истории отечественной фонологии. Очерк. Хрестоматия. -М., 1970.
7. *Семчинський С.В.* Загальне мовознавство: Підручник для студентів філолог, фак-в ун-в. - 2-ге видання. -К., 1996.
8. Сучасна українська літературна мова. В 5-ти кн. / За ред. І.К. Білодіда. Т. Фонетика. - К., 1969.
9. *Тищенко К.М.* Східні мови та метатеорія мовознавства // Східний світ. - № 1-2. 1994.-С. 103-111.
10. *Трубецкой Н.С.* Основы фонологии. Пер. с нем. А.А. Холодовича. Ред. С.Д. Канцельсона. - М., 1960.

Ш. Лексикологія

1. Лексикологія як лінгвістична дисципліна. Предмет, цілі, завдання лексикології та її зв'язок з іншими лінгвістичними дисциплінами. Розділи лексикології.

2. Слово як основна одиниця мовної системи. Поняття лексеми.

3. Аспекти вивчення словникового складу мови.

4. Структура словникового складу. Системні відношення між лексичними одиницями. Стратифікація словникового складу. Шляхи поповнення і розвитку словникового складу арабської мови.

5. Семантична структура слова. Лінгвістичний та екстралінгвістичний компоненти в значенні слова. Основні типи лексичних значень слова.

6. Моносемія і полісемія в лексиконі арабської мови.

7. Омонімія, синонімія, антонімія в лексиконі арабської мови. Лексико-семантичні та тематичні групи слів. Семантичні зсуви в процесі історичного розвитку слова.

8. Стратифікація словникового складу сучасної арабської літературної мови. Загальноповживана, стилістично-маркована та термінологічна лексика. Нейтральна та емоційно забарвлена лексика. Неологізми і архаїзми. Запозичення та інтернаціоналізми.

9. Ядро і периферія словникового складу.

10. Фразеологія арабської літературної мови. Поняття фразеологічної одиниці.

11. Основні види фразеологічних одиниць.

12. Класифікація фразеологізмів арабської літературної мови.

13. Лексичний склад фразеологічних одиниць.

14. Формування лексики арабської мови. Основний лексичний склад сучасної літературної арабської мови. Іноземні запозичення в сучасній арабській літературній мові. Загальносемітська, питома арабська та

запозичена лексика арабської літературної мови. Асиміляція запозиченого слова в арабській літературній мові та діалектах.

15. Лексикографія арабської літературної мови. Типи словників арабської мови.

Література

1. *Апресян Ю.Д.* Избранные труды, Т. 1. Лексическая семантика. - М., 1995.
2. *Апресян Ю.Д.* Избранные труды, Т. 2. Интегральное описание языка и системная лексикография. - М., 1995.
3. *Аспекты семантических исследований.* -М., 1980.
4. *Белкин В. М.* Формирование словарного состава в современном арабском литературном языке // СЯ 2(2). - М., 1965.
5. *Белкин В.М.* Арабская лексикология.- М., 1975.
6. *Белкин В.М.* Формирование словарного состава современного арабского литературного языка: Авт. дис. ... д-ра филол. наук. – М., 1980.
7. *Белкин В. М.* Общие тенденции развития арабской научно-технической терминологии в послевоенный период // Развитие языков в странах зарубежного Востока (послевоенный период) / Отв. ред. Л. Б. Никольский. – М., 1983. – 48-61.
8. *Васильев Л.М.* Современная лингвистическая семантика. -М.,1990.
9. *Вежбицкая А.* Семантические универсалии и описание языков. - М., 1999.
10. *Виноградов В.В.* Избранные труды. Лексикология и лексикография. - М.,1977.
11. *Гальперин И.Р.* Информативность единиц языка. - М.,1974.
12. *Захиди А. И.* Слова тюркского происхождения в современном арабском языке: Авт. дис. ... канд. филол. наук. – Баку, 1967.
13. *Кузнецов А.М.* Структурно-семантические параметры в лексике. - М.,1980.
14. Лексические заимствования в языках зарубежного Востока. Социо-лингвистический аспект: [Сб. статей] / АН СССР , Ин-т языкознания; [Отв. ред. Е.А. Кондрашкина]. - М., 1991.

15. Лексикология и лексикография. [Сб. статей; Редкол.: С.Г. Бархурдаров (ред.) и др.] - М., 1972.
16. Лексикология и грамматика восточных языков: Сб. статей [Отв. ред. Н.А. Сыромятников]. -М., 1975.
17. *Медникова З.М.* Значение слова и методы его описания. - М.,1974.
18. Методы изучения лексики. - Минск, 1975.
19. *Минеджян Г.З.* О некоторых вопросах научно-технической терминологии в современном арабском мире // Семитские языки. – М., 1965. – Вып.2, ч.2: 376-381.
20. *Недоспасова М. Е.* Вопросы развития современной арабской терминологии: Авт. дис. ... канд. филол. наук. – Тбилиси, 1964.
21. *Никитин М.В.* Лексическое значение слова. - М.,1983.
22. Новое в зарубежной лингвистике. Лингвистическая семантика. Вып. X. - М., 1981.
23. *Рыбалкин В.С.* Метатеза в арабском языке как продукт пермутативных принципов аранжировки словарей // Тезисы всесоюзной конференции востоковедов. – Ереван, 1983. – 40-41.
24. *Рыбалкин В.С.* Принципы построения средневековых арабских толковых словарей // Проблемы изучения письменности и памятников культуры народов Востока.- М., 1985. - 66–71.
25. *Рыбалкин В.С.* Персидские заимствования в словаре Абу Насра Исмаила ал-Джаухари "Тадж ал-луга ва-Сихах ал-'арабийя" // Ирано-афразийские языковые контакты.- М., 1987. - 133-138.
26. *Рыбалкин В.С.* Арабский язык в странах Азии и Африки // Межъязыковые отношения и языковая политика. К., 1988.- 184-197.
27. *Рыбалкин В.С.* Арабская лексикографическая традиция.- К., 1990.
28. *Рыбалкин В.С.* Ранние арабские словари.- К., 1994.
29. *Рыбалкин В.С.* Классические арабские словари.- К., 1994.
30. *Рыбалкин В.С.* Арабская лингвистическая традиция: истоки,

творцы, концепции.- К., 2000.

31. *Рыбалкин В.С.* Классическое арабское языкознание. – К., 2003.

32. Сучасна українська літературна мова [В 5-ти кн.] / за заг. ред. І. К. Білодіда. [Від. ред. М.А. Жовтобрюх. Кн. 2]. Т. Лексика і фразеологія, - К., 1973.

33. *Уфимцева А. А.* Лексическое значение (принцип семиологического описания лексики). - М., 1986.

34. *Ушаков В.Д.* О создании терминов в арабском языке и терминологических словарях // Семитские языки. – М., 1976. - Вып.3: 149-161.

35. *Ушаков В.Д.* Фразеология Корана. – М., 1996.

36. *Халидов Б.З.* Замахшари. (О жизни и творчестве) // Семитские языки. – М., 1955. - Вып. 2(2): 542-556.

37. Языковая номинация. Общие вопросы. - М., 1977.

38. Языковая номинация. Види наименований. - М., 1977.

39. *Holes C.* Modern Arabic. Structures, functions, and varieties.

40. *Monteil, V.* L'arabe moderne. These principale présentée pour le D-rat es letters. Paris, 1960.

41. *Stetkevych Y.* The Modern Arabic Literary Language: Lexical and Stylistic Developments. - Chicago, 1970.

IV. Граматика

1. Поняття морфемної будови слова. Корінь та основа слова.
2. Способи словотвору сучасної арабської літературної мови. Морфологічний спосіб словотвору. Морфолого-синтаксичний спосіб словотвору.
3. Основоскладання.
4. Лексико-семантичний спосіб словотвору.
5. Характерні особливості граматичної будови арабської літературної мови.
6. Граматика як розділ лінгвістики. Історична та описова граматики. Поняття граматичної системи, підсистеми, парадигми, граматичної категорії.
7. Основні одиниці граматичного рівня: морфема, словоформа, словосполучення, речення, текст. Граматична форма і значення слова.
8. Основні поняття морфології. Поняття морфеми і аломорфа. Різниця між формотворенням і словотворенням.
9. Засоби утворення граматичних форм в сучасній арабській літературній мові.
10. Класифікація частин мови в арабській літературній мові.
11. Іменник та його граматичні категорії. Способи утворення.
12. Прикметник та його граматичні категорії. Способи утворення.
13. Віддієслівний іменник (масдар) та його граматичні категорії. Способи утворення.
14. Дієприкметник та його граматичні категорії. Способи утворення.
15. Числівник та його граматичні категорії. Способи утворення.
16. Дієслово та його граматичні категорії. Способи утворення. Утворення дієслівних основ. Віддієслівні деривати. Відіменні дієслова.

17. Неповнозначні дієслова в арабській літературній мові.
18. Займенник. Основні категорії займенників арабської літературної мови та їхні граматичні категорії.
19. Прислівник. Особливості прислівників в арабській літературній мові.
20. Службові частини мови. Класифікація, функції службових частин мови.
21. Основні одиниці синтаксису. Речення і словосполучення.
22. Синтаксична структура речення арабської літературної мови. Предикативний центр. Другорядні члени речення.
23. Ізафетні словосполучення в арабській літературній мові.
24. Класифікація речень за комунікативною метою висловлювання. Структурні типи речень. Різновиди простого речення в арабській літературній мові. Речення поширене й непоширене, повне й неповне. Безособові речення. Складне речення. Складносурядні та складнопідрядні речення. Класифікація підрядних речень. Слова-речення. Пряма і непряма мова. Риторичне запитання. Емфатичні конструкції.

Література

1. *Арутюнова Н.Д.* Предложение и его смысл. - М., 1976.
2. *Арутюнова Н. Д.* Синтаксис // *Общее языкознание. Внутренняя структура языка.* - М., 1972.
3. *Бондарко А.В.* Теории морфологических категорий. - Л., 1976.
4. *Вардуло И.Ф.* К вопросу о явлении эллипсиса. *Инвариантные синтаксические значения и структура предложения.* - М., 1969.
5. *Вихованець І.Р.* Частини мови в семантико-граматичному аспекті / Ред. К.Г. Городенська; АН ССРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. - К., 1988.
6. *Вихованець І.Р.* Граматика української мови. Синтаксис. - К., 1993.
7. *Габучан Г. М.* Теория артикля и проблемы арабского синтаксиса. - М., 1972.
8. *Гинзбург Е.Л.* Словообразование и синтаксис. - М., 1979.
9. *Ежов Ю. Н.* Категория числительных в современном арабском языке (Типологическая характеристика). - Автореф. канд. дис. -М., 1983.
10. *Климов Г.А.* Фонема и морфема. К проблеме лингвистических единиц. - М., 1967.
11. *Кубрякова Е. С.* Что такое словообразование? -М., 1965.
12. *Лебедев В. В.* Отрицание в арабском литературном языке. - Автореф. канд. дис.-М., 1980.
13. *Лебедев В. В.* Отрицательные предложения и вопросы арабского синтаксиса. - М., 1989.
14. *Мамедалиев В. М.* Категория времени, лица и наклонения глагола в современном арабском литературном языке. Автореф. докт. дис. - Тбилиси, 1974.
15. *Мельянцева А. Н.* Структурно-функциональная характеристика масдара в арабском литературном языке. -Автореф. канд. дис. - М., 1978.

16. Морфологическая структура слова в языках различных типов. - М. - Л., 1963.
17. *Никитевич В.М.* Словообразование и деривационная грамматика: Спецкурс по общ. языкознанию для студентов-филологов. - Гродно: Гроднен. ун-т, 1982.
18. *Никитина Ф.А.* Диахронические структурные изменения в лексике и словообразовании. (Учеб. пособие). -К., 1974.
19. *Панахи М. А.* Сложные слова и устойчивые словосочетания изафетного типа в арабском литературном языке. - Автореф. докт. дис. - Тбилиси., 1972.
20. Питання словотвору /За ред. проф. И.И. Ковалика. - К., 1979.
21. *Распопов И.П.* Сказуемое как конструктивный центр предложения // Теоретические проблемы синтаксиса современных индоевропейских языков. — Л., 1975.
22. *Распопов И.П.* Что же такое структурная схема предложения? // ВЯ. - М., 1976, №2.
23. *Рауфова А. Г.* Категория наречий в современном арабском литературном языке. - Автореф. канд. дис. - М., 1969.
24. Сучасна українська літературна мова [В 5-ти кн.] /За ред. І.К. Білодіда. [Від. ред. М.А. Жовтобрюх. Кн. 3]. Т. Морфологія. - К., 1972.
25. *Храковский В. С.* Очерки по общему и арабскому синтаксису. - М., 1973.
26. Части речи: Теория и типология. Отв. ред. В.М. Алпатов. - М., 1990.
27. *Шульжук К.Ф.* Складні речення з субпідрядністю // Українське мовознавство. - К., 1985., Вил 13. - С. 69-76.

V. Стилїстика

1. Предмет стилїстики арабської лїтературної мови. Проблематика стилїстики арабської лїтературної мови. Зв'язок стилїстики з іншими лїнгвістичними дисциплїнами. Основні завдання стилїстики
2. Джерела стилїстики арабської лїтературної мови.
3. Структура стилїстики. Фоностилїстика. Лексична стилїстика. Фразеологїчна стилїстика. Риторика і граматика. Граматична стилїстика. Стилїстична морфологїя. Стилїстичний синтаксис.
4. Основні поняття стилїстики. Стилї. Визначення стилю. Категорїї функціонального стилю. Критерїї класифїкацїї функціональних стилїв.
5. Функціональні стилї сучасної арабської лїтературної мови. Художній стилї. Офїційно-дїловий стилї. Публїцистичний стилї. Науковий стилї. Конфесїйний стилї. Епїстолярний стилї.
6. Стилїстично-функціональна диференцїацїя словникового складу сучасної арабської лїтературної мови. Стилїстично нейтральна і стилїстично забарвлена лексика. Лїтературно-книжна і розмовно-дїалектна лексика.
7. Стилїстичні засоби арабської лїтературної мови. Фїгури мови. Стилїстичні прийоми.

Література

1. *Бодуэн де Куртене И.А.*, Избранные труды по общему языкознанию. - М., 1963.
2. *Виноградов В.В.* Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика. - М.: АН СССР, Отд. литературы и языка, 1963.
3. *Гальперин И.Р.* К проблеме дифференциации стилей речи // Проблемы современной филологии. -М., 1965.
4. Лексикологические основы стилистики: Сб. науч. работ [ред. проф, И.В. Арнольд]. -Л., 1973.
5. *Лотман Ю.М.* Структура художественного текста. - М., 1970.
6. Стилiстика української мови (за ред. проф. Л. І. Мацько). - К., 2005.
7. *Прохорова В.И., Сошальская Е.Г.* Стилистический анализ. - М., 1976.

VI. *Теорія та практика перекладу*

1. Визначення поняття *теорія перекладу*. Завдання теорії перекладу.
2. Переклад як засіб міжмовної комунікації. Комунікативна рівноцінність повідомлення, що передається та отримується.
3. Поняття *мовне посередництво*. Переклад як вид мовного посередництва.
4. Об'єктивно-суб'єктивний характер діяльності перекладача.
5. Адаптивне транскодування при перекладі та його типи.
6. Поняття перекладацької еквівалентності. Типи перекладацьких еквівалентностей. Роль функціонально-ситуативного змісту висловлювання у досягненні еквівалентності при перекладі.
7. Мовні аспекти змісту висловлювання. Використання при перекладі синонімії. Варіювання порядку слів при перекладі. Розбіжності в предметно-логічному значенні еквівалентних слів в оригіналі та перекладі. Особливості відтворення в перекладі конотативного аспекту значення слова. Еквівалентність при передачі внутрішньолінгвістичних аспектів значення слова.
8. Основні класифікації перекладів. Жанрово-стилістична класифікація перекладів. Психолінгвістична класифікація перекладів. Теоретичний опис окремих видів перекладу. Основні напрямки теорії усного перекладу. Взаємозв'язок жанрово-стилістичних та психолінгвістичних видів перекладу.
9. Принципи опису жанрово-стилістичних підвидів перекладу. Лексико-граматичні особливості арабських та українських науково-технічних матеріалів. Лексико-граматичні особливості арабських та українських газетно-інформаційних матеріалів. Мовна специфіка газетних заголовків. Стилістична адаптація при перекладі. Розбіжності в використанні аналогічних стилістичних рис в оригіналі та перекладі. Різна частотність вживання деяких частин мови. Уточнення логічного зв'язку між висловлюваннями. Стилістична адаптація

при перекладі арабських газетно-інформаційних матеріалів.

10. Поняття перекладацької відповідності. Перекладацька відповідники одиницям арабської та української мов різних рівнів. Принципи класифікації відповідників. Одиничні та множинні відповідники. Поняття та види контексту. З'ясування значення слова в контексті. Вибір відповідника при перекладі. Поняття okazіонального відповідника. Безеквівалентні лексичні та граматичні одиниці. Принципи описання фразеологічних та граматичних відповідників.

11. Визначення процесу перекладу. Поняття моделі перекладу. Ситуативна модель перекладу. Трансформаційно-семантична модель перекладу. Психолінгвістична модель перекладу. Поняття перекладацької трансформації. Транскрипція та транслітерація. Калькування. Лексико-семантичні заміни. Синтаксичне уподібнення. Членування та об'єднання речень. Граматичні заміни. Антонімічний переклад. Експлікація. Компенсація.

12. Поняття мінімальної одиниці перекладацького процесу. Етапи перекладацького процесу. Техніка роботи зі словником. Пошук найменших втрат в процесі перекладу. Принципи перекладацької стратегії. Технічні прийоми перекладу. Прийом переміщення лексичних одиниць. Прийом лексичних додавань. Прийом опущення. Використання послівного перекладу в перекладацькому процесі.

13. Поняття прагматичного потенціалу тексту. Відтворення прагматичного потенціалу оригінала при перекладі. Залежність перекладу від прагматичної спрямованості оригінала. Прагматичні функції соціолінгвістичних факторів. Передача в перекладі комунікативного ефекту оригіналу. Прагматична адаптація тексту перекладу. Установка на відтворення формальних особливостей оригінала. Чорновий, робочий та офіційний переклад. Стилізація та модернізація перекладу. Екстраперекладацькі фактори в прагматиці перекладу.

14. Поняття норми перекладу. Основні види нормативних вимог. Норма еквівалентності перекладу. Жанрово-стилістична норма перекладу. Норма перекладацької мови. Прагматична норма перекладу. Конвенціональна норма перекладу. Роль нормативних вимог у оцінці якості перекладу. Поняття адекватного, еквівалентного, точного, буквального та вільного перекладу. Використання поняття одиниця перекладу при оцінці якості перекладу. Поняття одиниці невідповідності. Врахування складності завдань, що вирішуються в процесі перекладу. Класифікація смислових помилок в перекладі. Умовні критерії оцінки якості перекладу.

Література

1. *Бархударов С.Г.* Язык и перевод. - М., 1975.
2. *Влахов С., Флорин С.* Непереваемое в переводе. - М., 1980.
3. *Гак В.Г., Григорьев Б.Б.* Теория и практика перевода: Французский язык. - М., 2003.
4. *Зорівчак Р. П.* Реалія і переклад. - Львів, 1989.
5. *Комиссаров В. Н.* Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. - М., 1990.
6. *Комиссаров В.Н.* Общая теория перевода. - М., 1999.
7. *Корунець І.В.* Теорія і практика перекладу. - К., 1986.
8. *Майбуров Н. А.* Читаем и переводим арабскую газету. - М., 2001.
9. *Миньяр-Белоручев Р.К.* Общая теория перевода и устный перевод. - М., 1980.
10. *Семенец О.Е., Панасьев А.Н.* История перевода. - К., 1991.
11. *Федоров А.В.* Основы общей теории перевода. - М., 1983.
12. *Швейцер А.Д.* Теория перевода. -М., 1988.